

Rued Langgaard

SYMFONI NR. 5 (version 2)
“Steppenatur (Sommersagnsdrama)”

SYMPHONY NO. 5 (version 2)
“Steppe Landscape (Summer Legend Drama)”

(1917-20/1931)

BVN 216

Kritisk udgave ved
Critical edition by
Bendt Viinholt Nielsen

RUED LANGGAARD UDGAVEN
THE RUED LANGGAARD EDITION

EDITION WILHELM HANSEN

Rued Langgaard: Symfoni nr. 5, version 2 (BVN 216)

© 2012 by Edition · S, Copenhagen. Assigned 2014 to Edition Wilhelm Hansen AS, Copenhagen

BVN-numre refererer til Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner: Annoteret værkfortegnelse*. Odense Universitetsforlag, 1991.

Hovedredaktør for Rued Langgaard Udgiven: Bendt Viinholt Nielsen.
Redaktionsassistent på nærværende udgivelse: Ole Ugilt Jensen.
Engelsk oversættelse: Michael Chesnutt

Rued Langgaard Udgiven blev etableret i 2000 med støtte fra Carlsbergfondet.
Den her foreliggende udgivelse er støttet af Augustinus Fonden og Beckett-Fonden.

Rued Langgaard Udgiven
c/o Edition Wilhelm Hansen AS
Bornholmegade 1A
1266 København K
Danmark
www.musicsalesclassical.com/ewh
www.langgaard.dk

ISBN 978-87-598-3394-0
WH32360
Orkestermateriale til leje

Spilletid: ca. 18 minutter

Rued Langgaard: Symphony No. 5, version 2 (BVN 216)

© 2012 by Edition · S, Copenhagen. Assigned 2014 to Edition Wilhelm Hansen AS, Copenhagen

BVN-numbers refer to Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner / Rued Langgaard's Compositions. An Annotated Catalogue of Works. With an English Introduction*. Odense University Press, 1991.

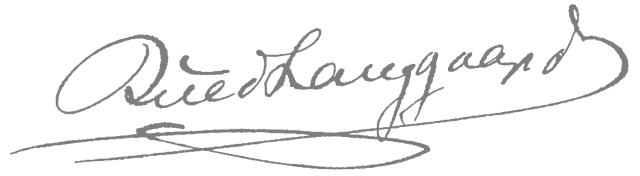
General editor of the Rued Langgaard Edition: Bendt Viinholt Nielsen.
Editorial assistant on the present volume: Ole Ugilt Jensen.
English translation: Michael Chesnutt.

The Rued Langgaard Edition was established in 2000 with the support of the Carlsberg Foundation.
The present publication was subsidised by the Augustinus Foundation and the Beckett Foundation.

The Rued Langgaard Edition
c/o Edition Wilhelm Hansen AS
Bornholmegade 1A
DK-1266 Copenhagen K
Denmark
www.musicsalesclassical.com/ewh
www.langgaard.dk

ISBN 978-87-598-3394-0
WH32360
Orchestral parts for hire

Duration: c. 18 minutes

OM UDGAVEN

Denne kritiske førsteudgave af symfoni nr. 5, version 2, er baseret på komponistens egenhændige partiturrenskrift, som foreligger i Det Kongelige Bibliotek i København (Rued Langgaards Samling, RLS 17,1). Hovedkilderne til de to forudgående redaktioner af værket, der begge i væsentligt omfang citeres i den her udgivne version, er konsulteret i tvivlstilfælde. Det drejer sig om *Symfonisk Festspil* (BVN 166; kilde: RLS 17,3) og *Symfoni nr. 5, version 1* (BVN 191; kilde: RLS 17,2).

Udgiverens tilføjelser og rettelser er typografisk markeret i partituret ved hjælp af skarpe parenteser og buer med brudt streg. Orienteringsfortegn i runde parenteser skyldes udgiveren.

Faste fortegn for klarinet er tilføjet af udgiveren. Passager, der gentages, er redaktionelt kompletteret og notationsmæssigt egaliseret. Der henvises i øvrigt til *Kilder og kritisk beretning*, s. 75.

I takt 248 og 254 findes som node 2 i de tre klarinetstemmer et cis (noteret dis), som ikke kan udføres på de klarinetter i B, man anvender i dag. Udgiveren har valgt at løse dette spilletekniske problem ved, i den pågældende passage, at lade musikerne skifte til A-klarinet (der har klang cis som dybeste tone). Langgaards oprindelige notation i B er dog bibeholdt i partiturdgaven.

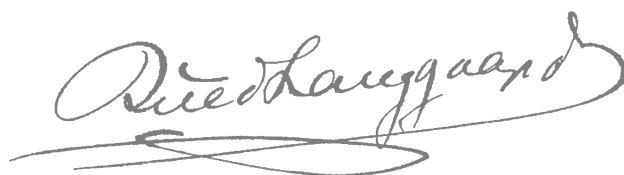
ABOUT THIS EDITION

This critical first edition of Symphony no. 5, version 2, is based on the composer's autograph fair copy preserved in the Royal Library, Copenhagen (Rued Langgaard's Collection, RLS 17,1). The principal sources for the two preceding versions of the work, which are both extensively quoted in the version edited here, have been consulted in cases of doubt; these versions are *Symphonic Festival Play* (BVN 166; source: RLS 17,3) and *Symphony no. 5, version 1* (BVN 191; source: RLS 17,2).

Editorial additions and corrections are typographically identified in the score by square brackets and slurs and ties with a broken line. Cautionary accidentals in round brackets are also

editorial, as are fixed accidentals for clarinets. Repeated passages have been editorially supplemented and their notation normalised. For further information see *Sources and critical commentary*, p. 75.

In bb. 248 and 254 the second note in the three clarinet parts is a c# (notated d#), which cannot be played on the clarinets in B \flat used today. The editor has chosen to solve this technical problem by having the musicians change to an A clarinet (which have sounding c# as the lowest tone) for the course of the passage in question. Langgaard's original notation in B \flat is, however, retained in the edited score.

OM SYMFONI NR. 5, version 2

Symfoni nr. 5 udgør en særlig 'værkfamilie' i Rued Langgaards produktion. Udgangspunktet er orkesterværket *Sommersagnsdrama*, som blev komponeret 1917-18 og uropført under Nordisk Musikfest i København den 16. juni 1919 under ledelse af Frederik Schnedler-Petersen. Efter en revision i 1941 fik dette værk titlen *Saga blot* (BVN 140). I 1920 komponerede Langgaard så *Symfonisk Festsplil* (BVN 166), der blev baseret på *Sommersagnsdrama*, men som rummer et nyt mellemafsnit og en ny slutning og i øvrigt er betragteligt kortere. Komponisten dirigerede selv uropførelsen af *Symfonisk Festsplil* i Dansk Koncert-Forening den 20. april 1921, og året efter blev værket opført i Berlin med Blüthnerorkestret og i Wien med Wiener-symfoniorkestret, begge gange under ledelse af den tyske dirigent Hans Seeber-van der Floe. Det næste skridt tog Langgaard, da han i 1926 forkortede og reviderede *Sommersagnsdrama* og præsenterede det ved en koncert den 11. april 1927 i København under betegnelsen Symfoni nr. 5 (én sats). Det er den version, som komponisten senere selv døbte "version 1", og som blev publiceret af Rued Langgaard Udgiven i 2002.

Omkring 1930 tog Langgaard igen fat i disse værker. Øjensynlig havde han i første omgang fokus på version 1, som han nu forsynede med titlen *Symfoni à la russe*. Det ser ud til, at han dernæst overførte denne betegnelse til *Symfonisk Festsplil*, hvis hovedtitel han forinden havde ændret til "Symfoni nr. 5 (F-dur)". Der var tale om en overvejelses- og overgangsfase, som afspejles i kildematerialet på lidt forvirrende vis, ikke mindst hvad angår de titler, Langgaard knyttede til de tre partiturer, der forelå, og som snart var betegnet *Elverspil* eller *Elverland* og snart *Symfoni à la russe* eller *Steppevidder*. En afklaring indtræder dog, da Rued Langgaard i sommeren 1931 går i gang med at komponere en ny version af værket med *Symfonisk Festsplil* som det umiddelbare udgangspunkt. Han benyttede simpelthen partituret til dette værk som kladde til den nye version. Enkelte korte passager skrev han dog af fra Symfoni nr. 5, version 1, og så tilføjede han en del nykomponeret materiale. De foreliggende skitser til de nye afsnit er dateret 8. juni og 31. juli 1931, og partiturrenskriften er på første nodeside dateret 8. juni. Manuskriptet blev afsluttet den 5. august 1931 på Thurø, hvor Rued og Constance Langgaard tilbragte sommeren 1931 (fra 1. juli til 15. august).

Kilderne rummer notater, der viser, at Langgaard var optaget af at give denne nye version af symfonien en mere logisk og klar storform, end tilfældet var med den rapsodiske version 1. For at pointere dette knyttede han overskriften "Sonate" til værkets hoveddel, og den afsluttende koda kaldte han "'Sonate' con Variazioni" (t. 351 ff.). Det nykomponerede fra 1931 omfatter

primært to større afsnit, nemlig t. 190-276 samt hele værkets slutning fra t. 461 (med undtagelse af 6 takter). Rundt regnet to tredjedele af compositionen udgøres således af mere eller mindre reviderede passager fra *Symfonisk Festsplil* og Symfoni nr. 5, version 1.¹

Den første titel på denne nye version var *Symfoni nr. 5 (à la russe)*, en titel, hvis baggrund formodentlig er, at Langgaard anvender et "russisk klokke-motiv" i værket, nemlig det motiv, som i nærværende udgave præsenteres i træblæserne i t. 38-40. Motivet findes også i både version 1 og i *Symfonisk Festsplil*. Der er vel også træk i gestik og instrumentation, som leder tankerne hen på Tjajkovskij, men måske snarere i den første version, end i den her udgivne. Det fuldførte partitur blev efter kort tid omdøbt til *Elverland*, og i denne sammenhæng var der en overgang knyttet et motto til compositionen i form af et citat fra en dansk folkevis: "Og de red ind i det Elverland, der Sol skinner rød som Lue" (Langgaard fandt dette citat hos Thor Lange i *Langt borte*. Kbh. 1917; s. 188). Et par år senere finder vi titelvarianten *Elvervang* i kilderne, men da Langgaard i oktober 1936 indsendte partituret til Statsradiofonien som programforslag, havde han besluttet sig for den titel, der blev den endelige, dobbelttitlen *Steppenatur (Sommersagnsdrama)*. Betegnelsen "version 1" og "version 2" om hhv. 1926- og 1931-redaktionen af symfonien blev indført af Langgaard i 1930'erne, måske allerede i 1933. Betegnelsen "version 2" findes ikke i renskriften til den her udgivne version, men partituret til 1926-versionen (RLS 17,2) er på titelbladet betegnet *Version 1*, og sammesteds hedder det om 1931-versionen: *Omarbejdet. 1931. (2den Version)*. Alt tyder således på, at Rued Langgaard har betragtet de to versioner som sideordnede.

Der kendes intet uddybende motto eller notat fra komponistens hånd til belysning af symfoniens dobbelte titel. Hvorledes sammenhængen mellem sommerens nordiske elverstemninger og de russiske steppers natur skal ses, er derfor ikke godt at vide. Langgaard har måske blot ønsket at dække værkets på én gang russiske og nordiske tone ind. Og både stepper og nordisk elverland har nok stået for Langgaard som billeder på noget mystisk og eksotisk, et slags eventyrland, som man ledes ind i og ud ad igen via den 'tågede', sordinerede strygermusik, som værket begynder og slutter med.

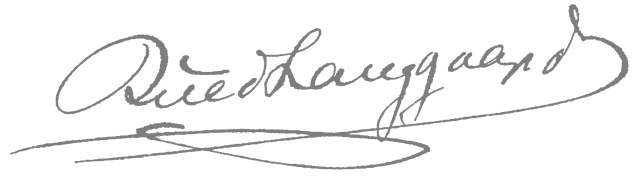
Symfonien blev antaget af Statsradiofonien til opførelse og uropført i radioen den 8. juni 1937 af Radio-Symfoniorkestret under Launy Grøndahls ledelse. Der var tale om en direkte transmitteret studieopførelse uden publikum, og det udløste ingen anmeldelser. Næsten 40 år senere blev værket udsendt anden gang

i radioen den 15. juni 1976 i en produktion med Sønderjyllands Symfoniorkester, dirigeret af Carl von Garaguly. Den første koncertopførelse fandt sted i Tivolis koncertsal, hvor Radiosymfoniorkestret den 14. maj 1991 blev dirigeret af Neeme Järvi. Året efter så to cd-indspilninger dagens lys, dels netop med Radiosymfoniorkestret og Neeme Järvi, dels med Artur Rubinstein-filharmonikerne fra Lodz (Polen) under ledelse af Ilya Stupel som led i dette orkestres samlede indspilning af symfonierne. Thomas Dausgaard har senere indspillet både version 1 og 2 i sin nyfortolkning af symfonierne med DR Symfoniorkestret.²

Bendt Viinholt Nielsen, sep. 2010

NOTER

- 1 Revisionsberetningen rummer en oversigt over, hvilke takter, der går igen i de tre værker.
- 2 De tre indspilninger er på henholdsvis Chandos (CHAN 9064), Danacord (DACOCD 407) og Dacapo (8.224215). Sidstnævnte indspilning udkom 2009 i SACD-version i boksen *Rued Langgaard The Symphonies* (6.200001).

ABOUT SYMPHONY NO. 5, version 2

Symphony no. 5 constitutes a special 'family of works' within Rued Langgaard's output. The starting-point was the orchestral piece *Summer Legend Drama*, which was written in 1917-18 and premiered at the Nordic Music Festival in Copenhagen on 16 June 1919 with Frederik Schnedler-Petersen as conductor. After a revision in 1941 this work was entitled *A Thing of the Past* (BVN 140). In 1920 Langgaard wrote his *Symphonic Festival Play* (BVN 166), which he based on *Summer Legend Drama* but which incorporates a new middle section and a new conclusion and at the same time is considerably shorter. The composer conducted the *Symphonic Festival Play* himself at the Danish Concert Society on 20 April 1921. The following year, the work was performed in Berlin by the Blüthner Orchestra and in Vienna by the Vienna Symphony Orchestra, on both occasions under the direction of the German conductor Hans Seeber-van der Floe. Langgaard's next step was to abbreviate and revise the *Summer Legend Drama* in 1926; he presented it at a concert on 11 April 1927 in Copenhagen under the designation Symphony no. 5 (one movement). This is the version that the composer later named "version 1" and which the Rued Langgaard Edition published in 2002.

Around 1930 Langgaard began to work on these pieces again. It would seem that he focused initially on version 1, which he now entitled *Symphony à la russe*. Then he apparently transferred that title to the *Symphonic Festival Play*, the main title of which he had already altered to "Symphony no. 5 (F major)". Here we find him in a phase of reflection and transition that is mirrored somewhat confusingly in the sources, not least with regard to the titles he conferred on the three existing scores; these were variously renamed *Fairy Play* or *Fairyland* and then *Symphony à la russe* or *The Vastness of the Steppes*. A decision was arrived at when Langgaard in the summer of 1931 began to compose a new version of the work with the *Symphonic Festival Play* as his immediate starting point. He quite simply used the score of that work as his draft of the new version, copying however some short passages from Symphony no. 5, version 1, and adding some newly composed material. The extant sketches for the new sections are dated 8 June and 31 July 1931, and the first page of music in the fair-copied score bears the date 8 June. The manuscript was completed on 5 August 1931 on Thurø, where Rued and Constance Langgaard spent the summer of that year (from 1 July to 15 August).

There are annotations in the sources showing that Langgaard was concerned to give this new version of the symphony a more logical and perceptible form than was present in the

rhapsodic version 1. He emphasised this by calling the main section "Sonate" and the final coda "'Sonate' con Variazioni" (b. 351 ff). The music newly composed in 1931 consists primarily of two substantial sections, viz. bb. 190-276 and the conclusion of the whole work from b. 461 (with the exception of six bars). Approximately two thirds of the composition thus consists of more or less revised passages from the *Symphonic Festival Play* and Symphony no. 5, version 1.¹

The first title for this new version was *Symphony no. 5 (à la russe)*, probably inspired by Langgaard's use of a 'Russian bell motif' (in the present edition this motif occurs in the woodwinds at bb. 38-40; it is also found in version 1 and in the *Symphonic Festival Play*). Certain features of gesture and instrumentation are also reminiscent of Tchaikovsky, though perhaps more noticeably in the first version than in that edited here. Shortly after completion the score was renamed *Fairyland*, and at one point a related motto was assigned to the composition in the form of a quotation from a Danish ballad: "And they rode into Fairyland where the sun shines red as fire" (Langgaard found this text in Thor Lange's *Langt borte* [Far Away], Copenhagen 1917, p. 188). A couple of years later the title variant *Fairy Meadow* turns up in the sources but in October 1936, when Langgaard submitted the score to the State Radio with a view to a broadcast performance, he had decided on the final (double) title *Steppe Landscape (Summer Legend Drama)*. The designations "version 1" and "version 2" for the 1926 and 1931 redactions of the symphony were introduced by Langgaard in the 1930s, perhaps as early as 1933. The designation "version 2" does not appear in the fair copy of the piece published here, but the score of the 1926 version (RLS 17,2) has *Version 1* on the title page, where the 1931 version is also referred to: *Revised. 1931 (second version)*. There is in other words every reason to believe that Rued Langgaard regarded the two versions as of equal status.

No clarificatory motto or note from the composer's hand exists to explain the double title of the piece. We can therefore only speculate how the summer atmosphere of a Nordic fairyland is to be understood in combination with the wildness of the Russian steppes. Perhaps Langgaard merely wanted to point out the Russian and Nordic elements in the tone of the work. And the steppes and the Nordic fairyland probably both stood for him as symbols of something strange and exotic, a kind of imaginary world which one enters and leaves to the accompaniment of the 'foggy', muted string music that begins and concludes the work.

The symphony was accepted by the State Radio and the premiere was broadcast on 8 June 1937 with Launy Grøndahl conducting the Radio Symphony Orchestra. Since this was a live studio performance without an audience, no reviews were forthcoming. After an interval of almost 40 years the work was broadcast again on 15 June 1976 in a production with the Southern Jutland Symphony Orchestra conducted by Carl von Garaguly. The first concert performance was given on 14 May 1991 in the Tivoli Concert Hall in Copenhagen with Neeme Järvi conducting the Radio Symphony Orchestra. Two CD recordings were issued the following year, the one with the Radio Symphony Orchestra under Järvi and the other with the Artur Rubinstein Philharmonic from Lodz (Poland) under Ilya Stupel, as part of that orchestra's complete recording of the symphonies. Thomas Dausgaard subsequently recorded both version 1 and version 2 in his new interpretation of the symphonies with the DR Symphony Orchestra.²

Bendt Viinholt Nielsen, Sept. 2010

NOTES

- 1 The critical commentary includes a list of bars recurring in the three works.
- 2 The three recordings are on Chandos (CHAN 9064), Danacord (DACOCD 407) and Dacapo (8.224215). The last-mentioned recording was reissued in 2009 in an SACD-version in a box containing *Rued Langgaard The Symphonies* (6.200001).

STRUMENTI DELL'ORCHESTRA

3 Flauti (Flauto 3 anche Piccolo)

3 Oboi

3 Clarinetti in Sib

3 Fagotti

4 Corni in Fa

3 Trombe in Fa

3 Tromboni

1 Tuba

Timpani

Triangolo

Piatti

Gran cassa

Tamtam

Celesta/Pianoforte

Archi

Symfoni nr. 5 "Steppenatur" "Sonate"

Rued Langgaard

Lento misterioso (♩ = 56)

3 Flauti
3 Oboi
3 Clarinetti in Si^b
3 Fagotti

Lento misterioso (♩ = 56)

4 Corni in Fa
3 Trombe in Fa
3 Tromboni
Tuba
Timpani
Celesta / Piano
Triangolo
Piatti
Gran cassa
Tamtam

Lento misterioso (♩ = 56)

Violini
Viole
Violoncelli
Contrabbassi

con sord.
pp

KILDER OG KRITISK BERETNING

KILDER

- A. Partitur. Autograf (1931)
- B. Partitur til "Symfonisk Festspil" (1920)
- C. Partitur til Symfoni nr. 5, version 1 (1917-18/1926)
- D. Skitser til nye afsnit og passager (1931)
- E. Partiturfragmenter (1931)
- F. Orkesterstemmer (1937)

A. Partitur. Autograf (1931)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 17,1 (mu 6509.0802). Proveniens: Danmarks Radios nodebibliotek 1937; Det Kongelige Bibliotek 1965.

Autograf. Renskrift med blæk; tilføjelser og rettelser i autograf med blyant og rød farvestift (1 side pag. 10 er dog, med undtagelse af instrumentangivelserne, i Constance Langgaards håndskrift). Dirigentnotater i Launy Grøndahls hånd med såvel blyant som rødt og sort blæk samt blå og rød farvestift.

Titel: "Steppenatur" / (Sommersagnsdrama) / Symfoni No 5 i een Sats / for / Orkester / af / Rued Langgaard. / Op. 9. / Partitur (Autograf) Komp. 1918 (Sommersagnsdrama) / Komposition og Instrumentation fuldstændig omarb. 1931. Juli.

Bindtitel i autograf (påklæbet mærkat): Rued Langgaard / "Steppenatur" / Symfoni No 5. / Op. 9. / Orkesterpartitur (Autograf) / 1931. – Mærkaten er med blyant påtegnet 3870 [= registreringsnummeret i Danmarks Radios nodebibliotek]; på bindet findes endnu en påklæbet mærkat påtrykt Frederik IX's monogram samt *Det Kongelige Bibliotek / Musikafdelingen* og påtegnet *Rued Langgaard*.

Dateringer: første nodeside for oven til venstre: 8/6 31. – til slut signeret og dateret *Rud Langgaard. / Thurö d. 5 August 1931. / Komp. 1918.*

38 blade, 34 × 27 cm; 72 beskrevne sider, pagineret: (titelside), (3 blanke sider), 1-71, (1 blank side); siderne 11-58 oprindeligt pagineret 9-56. Indbundet i sort bind af stift pap (forsats og friblade findes ikke).

Papirtype: *Wilhelm Hansen [bomærke] No. 8 Folio 22.*

Bindets inderside rummer en oversigt over opførelser af tidligere versioner [dvs. *Sommersagnsdrama*, *Symfonisk Festspil* og *Symfoni nr. 5*, version 1] (oplysningerne er mangelfulde og delvis ukorrekte); blad 2r rummer for oven en udraderet, nu næsten ulæselig blyantspæk: *Og de red ind i det Elverland / [der So] skinner [rød som] Lue / Dansk Folkevisse [...] Se Thor Lange: Indtryk fra Danmark / i "Langt borte" [Kbh. 1917, s. 188].*

Kommentar.

Opusnummeret stammer fra den nummerering af sine hovedværker, RL foretog i begyndelsen af 1930'erne (se herom: *Bendt Viinholt Nielsen: Rued Langgaards Kompositioner*, 1991;

SOURCES AND CRITICAL COMMENTARY

SOURCES

- A. Score. Autograph (1931)
- B. Score of "Symphonic Festival Play" (1920)
- C. Score of Symphony no. 5, version 1 (1917-18/1926)
- D. Sketches for new sections and passages (1931)
- E. Score fragments (1931)
- F. Orchestral parts (1937)

A. Score. Autograph (1931)

The Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 17,1 (mu 6509.0802). Provenance: State radio music library 1937; Royal Library 1965.

Autograph. Fair copy in ink; autograph additions and corrections in pencil and red crayon (one page, numbered 10, is however—except for the instrument specifications—in the hand of Constance Langgaard). Conductor's notes in Launy Grøndahl's hand entered in pencil, red and black ink, and blue and red crayon.

Title: "Steppe Landscape" / (Summer Legend Drama) / Symphony No 5 in one movement / for / orchestra / by / Rued Langgaard. / Op. 9. / Score (Autograph) Comp. 1918 (Summer Legend Drama) / Composition and instrumentation entirely revised. 1931. July.

Autograph title on the binding (pastedown label): *Rued Langgaard / "Steppe Landscape" / Symphony No 5. / Op. 9. / Orchestral score (Autograph) / 1931.* – On the label the number 3870 [i.e. the shelf-mark in the State radio music library] has been added in pencil; another paste-down label on the binding bears the monogram of King Frederik IX and the words *Royal Library / Music Department* with the annotation *Rued Langgaard*.

Datings: first page of music at top left: 8/6 31. – signed and dated at end *Rud Langgaard. / Thurö 5 August 1931. / Comp. 1918.* 38 leaves, 34 × 27 cm; 72 pages of writing, pagination: (title page), (3 blank pages), 1-71, (1 blank page); pp. 11-58 originally paginated 9-56. Black binding of stiff cardboard (no flyleaves). Paper type: *Wilhelm Hansen [logo] No. 8 Folio 22.*

On the inside of the binding there is a list of performances of earlier versions [i.e. *Summer Legend Drama*, *Symphonic Festival Play* and *Symphony no. 5*, version 1] (the information is incomplete and partly incorrect); at the top of leaf 2r there is an erased and now almost illegible annotation in pencil: *And they rode into Fairyland / [where the sun] shines [red as] fire / Danish ballad [...] See Thor Lange: Impressions of Denmark / in "Far Away" [Copenhagen 1917, p. 188].*

Commentary.

The opus number derives from the numbering of his most important works that RL effectuated at the beginning of the 1930s (cf. *Bendt Viinholt Nielsen: Rued Langgaard's Compositions*, 1991;

s. 58-59). RL indleverede partituret til Statsradiofonien (Danmarks Radio) i oktober 1936, det blev antaget og stemmerne (kilde F) udskrevet på radiofoniens foranledning og bekostning. Uropførelsen den 8. juli 1937 var en studieopførelse under Launy Grøndahls ledelse. Manuskriptet rummer en del autografe rettelser og blyantstilføjelser, som fandtes i kilden, inden orkesterstemmerne blev udskrevet. Det gælder eksempelvis et divisi i vl I i t. 27-33. Nogle supplerende detaljer, som er indføjet i partituret med farvestift og blyant i RLs og Grøndahls hånd, findes ikke i orkesterstemmerne, og må altså være kommet til i forbindelse med indstuderingsarbejdet og prøveforløbet, som RL uden tvivl overværede. Vigtigst er metronomangivelserne, som er indført i partituret med blyant af RL. – Efter uropførelsen indgik partitur og stemmer i radioens nodebibliotek under løbenummeret 3870. Komponisten havde ikke partituret i hænderne siden hen. Opusnummeret fik derfor lov at stå, selv om RL hurtigt forlod denne nummeringspraksis. Man bemærker, at han har rettet stavemåden af sit fornavn fra *Rud* til *Rued* i titelpåskriverne (men ikke i manuskriptets slutdatering). Renskriftens oprindelige side 1-8 foreligger i dag som fragmentet kilde E. Disse 8 sider blev erstattet af partiturets nuværende s. 1-10 på et fremskredet tidspunkt i renskrivningsprocessen, efter at RL havde opdaget, at han havde glemt 3 takter i forbindelse med skiftet fra s. 4 til s. 5 og endvidere havde besluttet at tilføje 5 indlednings-takter til værket samt udelade en takt efter t. 51. De reviderede sider blev udfærdiget, da han var nået til nuværende side 58 i renskriften. Siderne 1-8 blev taget ud og de nye sider 1-10 sat ind, hvorefter resten af den foreliggende renskrift fra side 9 til og med side 56 blev ompagineret 11-58 (fra s. 59 er der ingen rettelser i pagineringen). Den sidste af de nye, indledende sider (s. 10) blev udfærdiget af CL med den gamle s. 8 som forlæg (kilde E s. 8). – Det udraderede motto hidrører fra en tidlig fase, hvor symfonien var betitlet "Elverland". Det er sandsynligvis den titel, der oprindeligt har stået på partiturets titelblad, og som siden blev udraderet og overskrevet med "Steppenatur". Da Statsradiofonien i oktober 1936 modtog partituret fra RL, bar det den sidstnævnte titel.

B. Partitur til "Symfonisk Festsplil" (1920)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 17,3. Afskrift af Karl Lahn. Blæk; forsynet med tilføjelser samt skitseprægede rettelser og notater i autograf med blæk og blyant; dirigentpåtegninger med blyant og blå farvestift.

Titel: [...] *Symfoni i F dur* (Nr. 5) [opr.: *Symfonisk Festsplil*] / for / Orkester / af / *Rud Langgaard*. / [...] / *Partitur*

Overskrifttitel (første nodeside) i autograf (blæk): *Symfoni No 5*. [tilføjet med blyant:] (*Symfoni à la russe*.)

Datering samt spilletid anført til slut (i autograf): *Komponeret. 1920. (13 Minutter)*

30 blade, 33,5 × 27 cm; 60 beskrevne sider, pagineret: (titel-side), 2-60. Manuskriptet har været indbundet, men bindet er revet af og hæftningen i ryggen er delvis løsnet.

Papirtype: *K.U.V. Beethoven Papier Nr. 36 (22 Linien)*.

Påtegninger på titelbladet: for oven til venstre er med blyant angivet *13 Min.* og til højre findes en blyantspåtegning i Hans Seeber-van der Floes håndskrift: *I deutsche Auffühg 8/IV 1922. Berlin (Blüthner Orchester)*; endvidere findes to oversigter i autograf over opførelser (1921 København, 1922 Berlin, 1922 Wien) samt et notat for neden til højre i autograf: *Afskrift. Ved Kammermusiker Lahn Carlsruhe*.

Kommentar.

Symfonisk Festsplil blev komponeret 1920 på basis af *Sommer-sagnsdrama*, et orkesterværk fra 1917-18, der senere i forkortet form fik titlen *Symfoni nr. 5*, version 1 (kilde C). Til *Symfonisk*

pp. 58-59). RL submitted the score to the national broadcasting company (Danmarks Radio) in October 1936, and it was accepted and the parts (source F) transcribed on behalf of the radio and at its expense. The first performance on 8 July 1937 was a studio production conducted by Launy Grøndahl. The manuscript includes some autograph corrections and pencilled additions that were present in the source before the orchestral parts were copied. This applies for instance to a divisi in vl I in bb. 27-33. Some additional details added to the score with crayon or pencil in RLs and Grøndahl's hands are absent in the orchestral parts and must have been introduced during the rehearsals, in which RL doubtless participated. The most important of these are the metronome markings, which were added in pencil in the score by RL. – After this first performance the score and parts were included in the radio's music library under the shelfmark 3870. The score was never in the composer's hands after that, and the opus number therefore remained though RL soon abandoned this numbering practice. It may be noted that he changed the spelling of his first name from *Rud* to *Rued* in the title annotations (but not in the concluding dating in the manuscript). The original pp. 1-8 in the fair copy are extant today as the fragmentary source E. These eight pages were replaced by the present pp. 1-10 in the score at a late stage in the fair copying process, after RL had noticed that he had forgotten three bars at the transition from p. 4 to p. 5 and had also decided to add five introductory bars to the work and omit one bar after b. 51. The revised pages were written when he had reached p. 58 in the present fair copy. Pp. 1-8 were removed and the new pp. 1-10 inserted, after which the remainder of the fair copy from p. 9 to p. 56 inclusive was repaginated 11-58 (from p. 59 onwards the pagination has not been corrected). The last of the new introductory pages (p. 10) was copied by Constance Langgaard (CL) from the old p. 8 (source E p. 8). – The erased motto derives from an early phase when the symphony was entitled "Fairyland". This is probably what originally appeared on the title page of the score and was later erased and replaced by "Steppe Landscape". The latter was the symphony's title when the state radio received the score from RL in October 1936.

B. Score of "Symphonic Festival Play" (1920)

The Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 17,3.

Transcript in ink by Karl Lahn; autograph corrections, outlines of corrections and additional remarks in pen and pencil; conductor's notes in pencil and blue crayon.

Title: [...] *Symphony in F major* (No. 5) [orig.: *Symphonic Festival Play*] / for / Orkestra / by / *Rud Langgaard*. / [...] / *Score*

Autograph title in ink (on first page of music): *Symphony No 5*. [pencilled addition:] (*Symphony à la russe*.)

Dating and duration noted at end (autograph): *Composed. 1920. (13 minutes)*

30 leaves, 33.5 × 27 cm; 60 pages of writing, paginated: (title page), 2-60. A former binding has been torn off and the sewing on the spine partly loosened.

Paper type: *K.U.V. Beethoven Papier Nr. 36 (22 Linien)*.

Annotations on the title page: at top left in pencil *13 Min.*; at top right also in pencil (Hans Seeber-van der Floe's hand) *I deutsche Auffühg 8/IV 1922. Berlin (Blüthner Orchester)*; also two autograph lists of performances (Copenhagen 1921, Berlin 1922, Vienna 1922) and at bottom right the autograph note *Transcript. By Chamber Musician Lahn Carlsruhe*.

Commentary.

The *Symphonic Festival Play* was composed in 1920 on the basis of *Summer Legend Drama*, an orchestral work from 1917-18 that was later abbreviated and entitled *Symphony no. 5*, version 1

Festspil foreligger et fragmentarisk bevaret blyantspartitur i Langgaards håndskrift og angiveligt efterfølgende trukket op med rødt blæk af komponistens mor, Emma Langgaard (RLS 17,4, ikke beskrevet her). Dette 'foreløbige' partitur synes at have været det, RL benyttede, da han i 1921 uropførte værket i Dansk Koncertforening i København. Nærværende afskrift har dette manuskript som forlæg. Afskriftpartituret blev anvendt ved de to følgende opførelser i Berlin 1922 og Wien samme år, begge gange dirigeret af Hans Seeber-van der Floe. På et tidspunkt ændrede RL titlen på manuskriptet til Symfoni nr. 5. Det skete formodentlig umiddelbart før eller i sammenhæng med, at han påbegyndte en ny, 2. version af symfonien, altså 1930 eller 1931. RL benyttede simpelt hen partiturforskriften her som udgangspunkt og kladde for den nye symfoniversion. Utallige skitseprægede rettelser, tilføjelsen af celestestemmen og nogle notater om det nye værks form vidner herom tillige med overskrifttitlen *Symfoni à la russe*, som peger frem mod version 2. Partiturets slutning fra s. 46 og fremefter er også revideret med blyant, men den blev ikke anvendt i version 2.

C. Partitur til Symfoni nr. 5, version 1 (1917-18/1926)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 17,2. Afskrift af Karl Lahn (usigneret). Blæk; revideret af RL (udraderinger, tilføjelser og rettelser i blæk, farvestift og blyant). Titel (i autograf): *Rued Langgaard: / Symfoni No 5. / (1ste Version. (1918)) / for Orkester. / Partitur. / [Notat for neden:] Omarbejdet. 1931. (2den Version.) / Partitur og Stemmer / i Statsradiofonien / Musikarkiv.*

Overstreget overskrifttitel (autograf): *Symfoni No 5. Version I.*

Datering til slut (i autograf): *Komp. (og instr.) Efteraar. 1918.*

28 blade, 35,5 × 26 cm; 56 beskrevne sider, pagineret: (titel-side), (første nodeside), 1-54. Indbundet i biblioteksbind med kong Frederik IX's monogram.

Papirtype: blad 1: 28 systemer (ingen angivelse af fabrikat); – blad 2-28: 24 systemer (ingen angivelse af fabrikat).

På første (upag.) nodeside (i autograf): "*Nøkken spiller for Stjernerne smaa, / han véd at til Himlen han aldrig vil naa*" / (Erik Bøgh.) / *Symfoni No 5.*

På s. 1 for oven i autograf: *Opført ved min Koncert 1927. April.*

Dirigent: Ego. Rundt omkring findes bemærkninger under overskriften *Til Nodestikkeren.*

Kommentar.

Afskrift af kompositionen *Sommersagnsdrama* udført af Karl Lahn i Karlsruhe, antagelig i 1924. RL foretog i 1926 en betydelig forkortelse og revision af partituret. Denne version blev opført 1927 af Københavns Filharmoniske Orkester med komponisten som dirigent. Enkelte detaljer i partituret blev efterfølgende revideret, formodentlig i 1927 eller 1928. Ved en senere udskiftning af titelbladet blev partituret betegnet "1ste Version" i modsætning til den i 1931 komponerede og her udgivne "2den Version". – Version 1 blev publiceret af Rued Langgaard Udgaven i 2002. Der henvises til den kritiske beretning for så vidt angår øvrige kilder til version 1.

D. Skitser til nye afsnit og passager (1931)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 17,6-7. Autograf.

RLS 17,6: 4 løse, upaginerede blade, 35 × 26 cm (blad 1 og 3), 35,5 × 27 cm (blad 2) samt et nodebladsudsnit: 15 × 27 cm (blad 4).

RLS 17,7: 2 løse, upaginerede blade, 35 × 26 cm.

Indeholder præliminære skitser (D1) og partiturskitsefragmenter (D2):

(source C). The only extant autograph source for the *Symphonic Festival Play* is a fragmentary pencilled score inked in with red ink, supposedly by the composer's mother, Emma Langgaard (RLS 17,4, not described here). This 'preliminary' score seems to have been the one RL used when he premiered the work in 1921 at the Danish Concert Society in Copenhagen, and the present manuscript was copied from it. The score copy was used at the two subsequent performances in Berlin and Vienna in 1922, conducted on both occasions by Hans Seeber-van der Floe. At some point RL changed the title in the manuscript to Symphony no. 5. This presumably happened immediately before or during the time that he commenced work on a new second version of the symphony, i.e. in 1930 or 1931. Here RL simply recycled the score copy as his starting-point and draft for the new version. Evidence of this are the very numerous outlines of corrections, the added celesta part and some notes on the form of the new work, as well as the title *Symphony à la russe* which points forward to version 2. The end of the score (p. 46 ff.) has also been revised in pencil but was not utilised in version 2.

C. Score of Symphony no. 5, version 1 (1917-18/1926)

The Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 17,2.

Transcript in ink by Karl Lahn (unsigned); revised by RL (cancellations, additions and corrections in ink, crayon and pencil).

Title (autograph): *Rued Langgaard: / Symphony No 5. / (1st Version. (1918)) / for Orchestra. / Score. / [Note at bottom:] Reworked. 1931. (2nd Version.) / Score and parts / in the State Radio / music archive.*

Headline on the first page of music (struck out): *Symphony No 5. Version I.*

Autograph dating at end: *Komp. (and instr.) Autumn. 1918.*

28 leaves, 35.5 × 26 cm; 56 pages of writing, paginated: (title page), (first page of music), 1-54. Bound in a library binding with King Frederik IX's monogram.

Paper type: fol. 1: 28 staves (no manufacturer's name); – fols. 2-28: 24 staves (no manufacturer's name).

RL's hand on the first (unpag.) page of music: "*The nix plays for the small stars, he knows that Heaven will never be his.*" / (Erik Bøgh.) / *Symphony No 5.*

At top of p. 1 (autograph): *Played at my concert 1927. April.*

Conductor: Ego. At various places there are notes entitled *To the engraver.*

Commentary.

Transcript of the composition *Summer Legend Drama* written by Karl Lahn in Karlsruhe, probably in the year 1924. In 1926 RL undertook a significant abbreviation and revision of the score. This version was performed in 1927 by the Copenhagen Philharmonic Orchestra with the composer conducting. Some details in the score were subsequently revised, presumably in 1927 or 1928. When the title page was later changed, the score was labelled "1st version" as opposed to the "2nd version" from 1931 edited here. – Version 1 was published by the Rued Langgaard Edition in 2002. See the Critical Commentary to that version for other extant sources.

D. Sketches for new sections and passages (1931)

The Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 17,6-7. Autograph.

RLS 17,6: 4 loose unnumbered leaves, 35 × 26 cm (fols. 1 and 3), 35.5 × 27 cm (fol. 2) and a manuscript paper cut-out measuring 15 × 27 cm (fol. 4).

RLS 17,7: 2 loose unnumbered leaves, 35 × 26 cm.

Contains preliminary sketches (D1) and fragments of score outlines (D2):

D1. Præliminære skitser noteret på 2 systemer, dog stedvis på 1 eller 3 systemer; blyant og blæk.

Findes på RLS 17,6 [blad 1-4] samt RLS 17,7 [blad 1v]:

RLS 17,6:

- blad 1r: titelside vedr. Symfoni nr. 5, version 1
- blad 1v: t. 216-279 med overskrift *Grave*; dateret efter sidste takt: 8 Juni. 31
- blad 2r: ubetegnet partiturside i renskrift [Strygekvartet nr. 2, sats I]
- blad 2v: t. 427-445 med overskrift *Symfoni 5 a la russe (III Forandring)*
- blad 3r: t. 351-356 + t. 463-520 + en snes til dels overstregede, ikke anvendte takter; overskrift: *Til Koda over alle Themaer – Scherzoso*; dateret: 10/7 31
- blad 3v: 3 takter efter t. 520 (som ikke blev anvendt) med overskriften *efter Scherzo* + optegnelser om værkets form, opførelser af tidligere versioner og titelforslaget *À la russe Symfoni No 5 i een Sats*.
- blad 4r: t. 190-195 med overskrift *Afslutning af Sidethema I* + t. 212-217 med overskrift *Afslutning paa Sidethema II* + ikke anvendt blæsermotiv
- blad 4v: t. 207-208 + t. 216-217 + 9 ikke benyttede, overstregede takter

RLS 17,7:

- blad 1v: t. 386-417 + notater om fortsættelsen; en påtegning midt på siden: *No 2. Funebre. Partiturskitze* har ingen relation til denne symfoni.

D2. Partiturskitsefragmenter; blæk.

Findes på RLS 17,7 [blad 1r + blad 2]

- blad 1r: t. 469-506
- blad 2r: t. 457-463 med overskrift *NB Husk Side 65 er paa det foregaaende Ark* [= RLS 17,7 blad 1r] + skitser til t. 527 betegnet *Slutningen NB*
- blad 2v: t. 507-509 + ufuldstændig partiturside i renskrift [Symfoni nr. 8, sats I], som fortsætter blad 2r, i alt 13 takter (på 'hovedet').

Kommentar.

Skitserne under **D1** omfatter i alt følgende takter: 190-195, 207-208, 212-279, 351-356, 386-417, 427-445, 463-520; som partiturskitse (**D2**) foreligger kun t. 457-463, 469-509 samt t. 527.

E. Partiturfragmenter (1931)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling.

E1. RLS 17,8. Autograf; renskrift med blæk og med rettelser og tilføjelser i autograf med blyant

Overskrifttitel første side (overstreget): *Symfoni Nr. 5. (à la russe.) I I.* [i.e. sats I]; – midt på siden to titelforslag med blyant: *Sommer-Sagn-Drama / Sommersagndrama*

Dateret på første side for oven til venstre: 8/6 31.

Påtegnet første side: *Skal omskrives og kompletteres med de tre manglende Takter*

4 blade, 34,5 × 27 cm; 8 beskrevne sider, pagineret 1-8.

Indhold: t. 6-30, 34-51, (1 takt), 52-66

E2. RLS 17,9. Autograf og afskrift [Constance Langgaard]

Overskrift: *Lento misterioso. ("Sonate")*

Udateret.

2 blade, 35 × 26 cm; 4 beskrevne sider, pagineret 1, 1-2, (1 side med omslagstitel uden relation til nærværende værk).

Indhold: Den første side pag. 1 indeholder uidentificeret partituropstilling med "Chor", men uden noder; de følgende 2 sider pag. 1-2 rummer påbegyndt partitur til Symfoni nr. 5 i form af partituropstilling og taktstreg, men kun t. 1 er udfyldt med noder (i Constance Langgaards håndskrift).

D1. Preliminary sketches notated on 2 (occasionally 1 or 3) staves; pencil and pen.

Preserved in RLS 17,6 [fols. 1-4] and RLS 17,7 [fol. 1v]:

RLS 17,6:

- fol. 1r: title page referring to Symphony no. 5, version 1
- fol. 1v: bb. 216-279 marked *Grave* at beginning; dating after the last bar: 8 June. 31
- fol. 2r: unnamed page of score in fair copy [String Quartet no. 2, movement I]
- fol. 2v: bb. 427-445 entitled *Symphony 5 a la russe (III Transformation)*
- fol. 3r: bb. 351-356 + bb. 463-520 + some 20 (partly cancelled and unutilised) bars entitled: *For coda on all themes – Scherzoso*; dating: 10/7 31
- fol. 3v: 3 bars (unutilised) after b. 520 entitled *after Scherzo* + notes on the form of the work, performances of previous versions and the suggested title *À la russe Symphony No 5 in one movement*.
- fol. 4r: bb. 190-195 entitled *End of subsidiary theme I* + bb. 212-217 entitled *End of subsidiary theme II* + unutilised motif for winds
- fol. 4v: bb. 207-208 + bb. 216-217 + 9 cancelled and unutilised bars

RLS 17,7:

- fol. 1v: bb. 386-417 + notes on the continuation; an annotation in the middle of the page: *No 2. Funebre. Score sketch* has no connection with this symphony.

D2. Fragments of score outlines; ink.

Preserved in RLS 17,7 [fol. 1r + fol. 2]

- fol. 1r: bb. 469-506
- fol. 2r: bb. 457-463, above which is written *NB Remember page 65 is on the previous sheet* [= RLS 17,7 fol. 1r] + sketches for b. 527 labelled *Ending NB*
- fol. 2v: bb. 507-509 + an incomplete page of score in a fair copy [Symphony no. 8, movement I]; this continues on fol. 2r, 13 bars in all (upside down).

Commentary.

All in all the sketches in **D1** comprise the following bars: 190-195, 207-208, 212-279, 351-356, 386-417, 427-445, 463-520; the score outlines (**D2**) only comprise bb. 457-463, 469-509 and b. 527.

E. Score fragments (1931)

The Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection.

E1. RLS 17,8. Autograph; fair copy in ink with autograph corrections and additions in pencil

Cancelled title at top of first page: *Symphony No. 5. (à la russe.) I I.* [i.e. movement I]; – in the middle of the page suggested titles in pencil: *Summer-Legend-Drama* (repeated without hyphens)

Dating at top left of first page: 8/6 31.

Note on first page: *To be recopied and supplemented with the three missing bars*

4 leaves, 34.5 × 27 cm; 8 pages of writing, paginated 1-8.

Contents: bb. 6-30, 34-51, (1 bar), 52-66.

E2. RLS 17,9. Autograph and transcript [Constance Langgaard]

Title: *Lento misterioso. ("Sonata")*

Undated.

2 leaves, 35 × 26 cm; 4 pages of writing paginated 1, 1-2 (1 page with a cover title not related to the present work).

Contents: The first page (numbered 1) contains an unidentified score skeleton including "Chorus" but without music; the next two pages (numbered 1-2) contain a score skeleton and bar lines for the beginning of Symphony no. 5 but only b. 1 includes music notation (in Constance Langgaard's hand).

Kommentar.

E1 er de oprindelige 8 partitursider af kilde A. Et stykke henne i renskrivningsprocessen opdagede RL, at han var kommet til at springe 3 takter over, jfr. notatet om de "tre manglende Takter" i.e. t. 31-33. Han udarbejdede derfor nye, renskrevne sider til erstatning for partiturets første 8 sider, idet han samtidig besluttede at tilføje 5 indledende takter (t. 1-5) og at udelade en takt mellem t. 51 og 52; desuden foretog han instrumentationsændringer i t. 53-56 (hvilket ses som rettelser i E1).

F. Orkesterstemmer (1937)

Danmarks Radio, Nodebiblioteket, registreringsnr. 3870.

Afskrift (usigneret); blæk. Blæsere, slagtøj og strygernes primo-stemmer er udskrevet af én kopist, mens dubletstemmer er i en anden håndskrift.

Overskrifttitel (på stemmernes side 2): *Symfoni No 5*; første side var opr. kun forsynet med instrumentangivelse og stemperne *Danmarks Radio* og *3870*; senere blev de fleste stemmer forsynet med påklæbet, fotokopieret mærkat med titlen: *Rued Langgaard / Symfoni No. 5 "Steppenatur" / op. 9 (1918 - revid. 1931) (2. version)*

Omfatter 22 blæserstemmer, 1 pauke, 2 slagtøj, 1 celeste samt 13 strygerstemmer (4 3 2 2 2)

Kommentar.

Stemmesættet udskrevet i 1936 eller 1937 til brug for uropførelsen 8. juli 1937. Trompetstemmerne er udskrevet i B, selv om partituret foreskriver F-instrumenter. Det fremgår af musikersignaturer i stemmerne, at sættet også har været anvendt så sent som i 1991 og 1999 ved cd-indspilninger. Ved disse sene opførelser har stemmesættet været suppleret med fotokopierede strygerstemmer. Spilletiden 21 minutter er angivet i flere stemmer og hidrører utvivlsomt fra uropførelsen. Stemmerne rummer få tilføjelser og enkelte rettelser af fortegn, som er indført af musikerne. Det er sandsynligvis RL, som har forsynet tr 3-stemmen med udskriften *Symfoni No 5*, men bortset herfra kan hverken hans eller Grøndahls håndskrift identificeres i materialet.

Parallelle passager i kilderne A, B og C

Oversigten over parallelle taktgrupper i partiturerne A, B og C anskueliggør afhængighedsforholdet mellem den her udgivne 'version 2' (partitur A) og de to tidligere versioner af værket repræsenteret ved partiturerne B og C. De passager fra B og C, som genbruges i version 2, fremstår i mange tilfælde i A i revideret form eller omskrevet med andre nodeværdier. Derfor stemmer antallet af takter i parallelle passager ikke altid overens. En sammentælling viser, at 335 af den her udgivne versions i alt 532 takter kan føres direkte tilbage til de to forgænger-versioner B og C. Det nykomponerede materiale (1931) udgør med andre ord omkring 37 %.

<i>Symfoni nr. 5, version 2</i>	<i>Symfonisk Festspil</i>	<i>Symfoni nr. 5, version 1</i>
Kilde A	Kilde B	Kilde C
1-5	–	1-5
6-10	1-5	6-10
11-114	9-112	14-60, 64-121
115-189	113-187	–
190-276	–	–
277-350	335-402	–
351-355	–	–
356-384	–	124-156
385-391	–	–
392-395	244-251	219-226
396-411	–	–
412-427	282-334	257-305

Commentary.

E1 is the original pp. 1-8 of the score found in source A. When he had made some progress with his fair copy RL discovered that he had left out three bars (cf. the note about "the three missing bars", i.e. bb. 31-33). He accordingly made new fair copies to replace the first eight pages of the score, deciding at the same time to add five introductory bars (bb. 1-5) and to omit a bar between bb. 51 and 52; he also made changes (seen as corrections in E1) in the instrumentation of bb. 53-56.

F. Orchestral parts (1937)

Danish Radio music library, shelf-mark no. 3870.

Transcript (unsigned); ink. The parts for brass, woodwinds, percussion and the *primo* strings are in the hand of one copyist, the extra string parts in the hand of another.

Title at top of p. 2 in all parts: *Symphony No 5*; p. 1 originally only had the name of the instrument and the stamps *Danmarks Radio* and *3870*; later most of the parts were provided with a photocopied paste-down label bearing the title: *Rued Langgaard / Symphony No. 5 "Steppe Landscape" / op. 9 (1918 - rev. 1931) (version 2)*

Comprises 22 brass and woodwind parts, 1 timpani, 2 percussion, 1 celesta and 13 string parts (4 3 2 2 2)

Commentary.

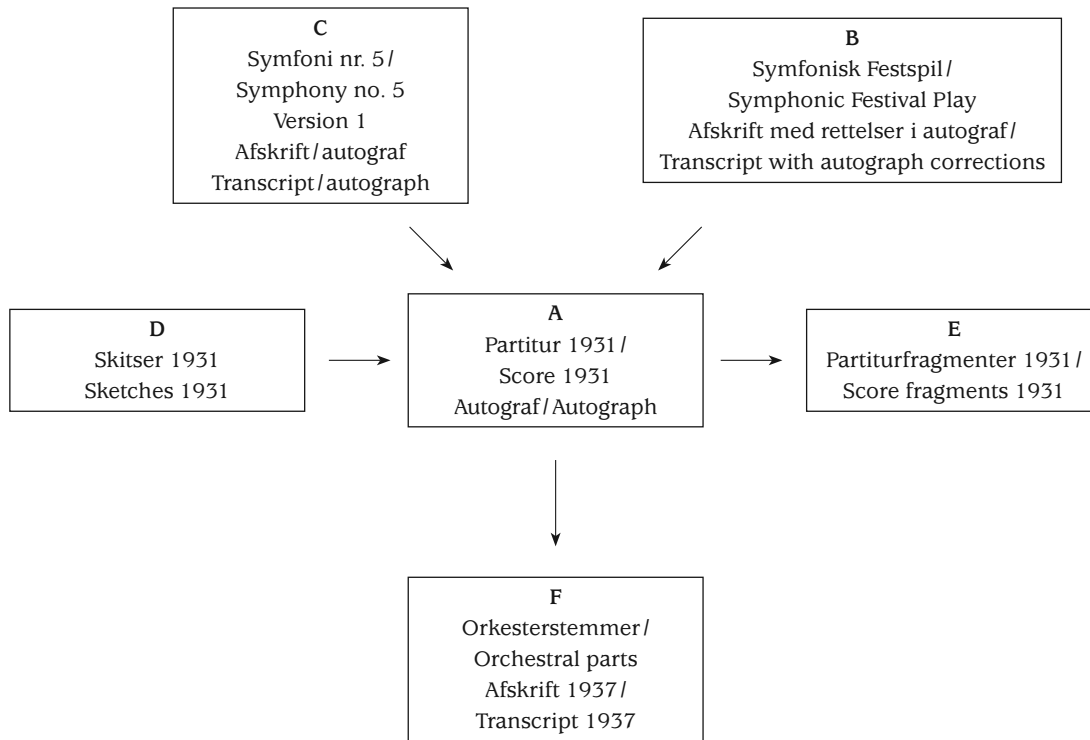
This set of parts was written in 1936 or 1937 for the first performance on 8 July 1937. The trumpets are notated in B flat in spite of the fact that the score prescribes instruments in F. Players' signatures in the parts show that the set was used as recently as at the CD recording sessions in 1991 and 1999. For these modern performances the set was supplemented with photocopied string parts. The duration (21 minutes) has been added in several parts and doubtless goes back to the first performance. The musicians have made a few additions and corrections of accidentals. It is likely that RL himself wrote *Symphony No 5* on the tr 3-part; otherwise his hand and that of Grøndahl cannot be identified in the material.

Parallel passages in sources A, B and C

The following survey of parallel groups of bars in scores A, B and C shows the extent to which 'version 2' as published here (score A) is indebted to the two earlier versions of the work represented by scores B and C. The passages from B and C recycled in version 2 often appear in A in revised form or rewritten with different note values, for which reason the number of bars in parallel passages is not always identical. When the figures are added up it emerges that 335 out of a total of 532 bars in the present version derive directly from the two predecessor versions B and C. The newly composed material (1931) in other words comprises about 37 % of the total.

<i>Symphony no. 5, version 2</i>	<i>Symphonic Festival Play</i>	<i>Symphony no. 5, version 1</i>
Source A	Source B	Source C
1-5	–	1-5
6-10	1-5	6-10
11-114	9-112	14-60, 64-121
115-189	113-187	–
190-276	–	–
277-350	335-402	–
351-355	–	–
356-384	–	124-156
385-391	–	–
392-395	244-251	219-226
396-411	–	–
412-427	282-334	257-305

KILDEAFSTAMNING (STEMMA) / RELATIONS BETWEEN THE SOURCES (STEMMA)

(Kilde A)	(Kilde B)	(Kilde C)	(Source A)	(Source B)	(Source C)
428-445	-	-	428-445	-	-
446-460	-	351-369	446-460	-	351-369
461-503	-	-	461-503	-	-
504-505	-	456	504-505	-	456
506-520	-	-	506-520	-	-
521-526	-	449-450, 453-456	521-526	-	449-450, 453-456
527-532	-	-	527-532	-	-

REDAKTIONSGRUNDLAG

Udgaven er baseret på værkets hovedkilde, autografpartituret kilde A. Komponistens korrektioner og tilføjelser heri respekteres. De af dirigenten Launy Grøndahl indføjede justeringer af dynamik og tempi lades ude af betragtning i udgaven, men beskrives i noteapparatet. De foregående versioner af værket, repræsenteret ved partiturerne B og C, er konsulteret i tilfælde, hvor der er uklarheder i hovedkilden; det samme gælder de få skitser og fragmenter (D-E). Stemmematerialet (F) er uden kildemæssig værdi for udgaven.

RETNINGSLINJER FOR UDGAVEN

Udgiverens tilføjelser og rettelser er typografisk markeret i partituret ved hjælp af skarpe parenteser; tilføjede buer er angivet med brudt streg og bueændringer som en kombination af hel og brudt streg. Orienteringsfortegn i runde parenteser skyldes udgiveren. Faste fortegn for klarinetterne er tilføjet af udgiveren. Redaktionelle kommentarer samt oplysninger om forhold, der ikke er typografisk markeret i udgaven, findes i noteapparatet.

Der er foretaget stiltiende komplettering for så vidt angår manglende triolangelser samt manglende nodepunkteringer. Det samme gælder manglende bueafslutning efter sideskift i hovedkilden, såfremt der ikke er tvivl om intentionen. Små justeringer af uegalt anbragte foredragsbetegnelser og dynamiske angivelser er foretaget uden videre.

TEXTUAL BASIS OF THE EDITION

The present edition is based on the principal source of the work, viz. the autograph score source A. The composer's corrections and additions in this source are respected. Adjustments of dynamics and tempo introduced by the conductor Launy Grøndahl are disregarded in the edition but mentioned in the notes. The previous versions of the work represented by scores B and C have been consulted when there are unclari- ties in the principal source; this also applies to the few extant sketches and fragments (D-E). The orchestral parts (F) are of no critical significance for the edition.

EDITORIAL GUIDELINES

Editorial additions and emendations are typographically indicated in the score by square brackets; added slurs are printed with broken lines and altered slurs with a combination of unbroken and broken lines. Cautionary accidentals in round brackets are editorial, as are fixed accidentals for clarinets. Editorial comments and information about points not typographi- cally identified in the edition are to be found in the notes below.

Missing triplet marks and dots have been tacitly supplied. The same applies to the ends of slurs left out in the first bar of a new page in the principal source, as long as there can be no doubt about the intention. Minor adjustments of asymme- trically located marks of expression and dynamics have also been made without comment.

I tilfælde, hvor der er noteret to eller flere stemmer i samme system, er det komponistens praksis i dette partitur kun at angive løse fortegn én gang i takten, selv om et fortegn gælder for mere end én stemme i den pågældende takt. Supplerende fortegn er tilføjet stiltiende. I systemer, hvor to stemmer er noteret med halse op og ned, anfører Langgaard konsekvent, og i henhold til sin almindelige praksis, kun marcatoangivelser over den øverste stemme. Komplettering af understemmen er således foretaget uden typografisk markering.

Passager, der gentages, er redaktionelt kompletteret (vice versa) og notationsmæssigt egaliseret, med mindre den musikalske kontekst eller særlige afvigelser i notationen taler imod det. Det drejer sig om følgende passager (idet taktgrupper, som repeteres i umiddelbar forlængelse af første præsentation, ikke er nævnt her):

1-3 = 524-526

6-19 = 52-65 = 276-289

129-140 = 164-175

370-380 = 446-456 (transponeret)

472-486 = 489-503

NOTER

Noteapparatet omfatter redaktionelle kommentarer samt oplysninger om forhold som ikke er typografisk markeret i udgaven. Der henvises til hovedkilden A med mindre andet er nævnt. Dirigentnotater i hovedkilden, der skyldes Launy Grøndahl (LG) og som hidrører fra uropførelsen i 1937, er medtaget i noteapparatet, hvis de afviger fra eller supplerer RLs notetekst. I et par tilfælde er det, som det fremgår af de pågældende noter, vanskeligt at afgøre, om det er LG eller RL, der har ført farvestiften.

Tonehøjden angives på konventionel vis ud fra 'nøglehuls-c'et' = c¹. I forbindelse med transponerende instrumenter refereres til noteret tonehøjde.

takt	stemme	kommentar
-	fl	RL foreskriver på første nodeside <i>picc + 3 fl grande</i> , men benytter intetsteds mere end 3 instrumenter; udgaven følger normal praksis og lader fl 3 alternere med <i>picc</i> (som i F)
6	-	<i>sejgt</i> er med stor skrift og rød farvestift tilføjet af RL, sandsynligvis i forbindelse med uropførelsen 1937 (findes ikke i F)
17	tr 3, tbn 1	<i>mf</i> tilføjet af LG (RL?) uden at det oprindelige <i>f</i> er annulleret
20	ob 1-2, fg 1-2	LG har tilføjet <i>marc.</i> på node 1
21	cor 1-2	LG har tilføjet <i>marc.</i> på node 1 (ikke i cl 1-2)
41	tb	node 1: tilføjet i analogi med vcl og cb; RL har t. 40 tonen B med bindebue, men fortsættelsen i t. 41 (efter bladvending i A) mangler; det samme gælder E1
63	tr 3, tbn 3	LG har ændret <i>f</i> til <i>mf</i>
68	-	<i>sejgt energisk</i> er med stor skrift og rød farvestift tilføjet af RL, sandsynligvis i forbindelse med uropførelsen 1937 (findes ikke i F)
142	vl I vl II	node 1: overflødig ; for a ² udeladt node 2: overflødig ; for h ¹ udeladt
143	vl I	node 1: overflødig ; for e ² udeladt
144	vl I	node 3: overflødig ; for e ² udeladt

In cases where two or more parts are notated on the same staff, the composer's practice in this score is to write loose accidentals only once in the bar even if an accidental applies to more than one part in that bar. Supplementary accidentals are added tacitly. In staves where two parts are notated with stems pointing up and down, Langgaard consistently writes *marcato* signs over the top part only (this was also his practice in general). *Marcato* signs in the lower part are therefore added without being identified typographically.

Repeated passages have been completed (vice versa) and the notation made consistent by the editor, unless the musical context or particular departures from the notational norm rendered this inadvisable. The passages in question are as follows (groups of bars repeated immediately after their first presentation are not mentioned here):

1-3 = 524-526

6-19 = 52-65 = 276-289

129-140 = 164-175

370-380 = 446-456 (transposed)

472-486 = 489-503

NOTES

The apparatus comprises editorial comments and information on points not identified typographically in the edition. Unless otherwise specified, references are to the principal source A. Conductor's annotations entered in this source by Launy Grøndahl (LG) and deriving from the premiere in 1937 are included in the apparatus, but only if they diverge from or supplement the music as notated by RL. As will appear from the relevant notes, it is occasionally difficult to determine whether LG or RL wrote the annotations in crayon.

Pitch is indicated in the conventional manner with middle c = c¹. In the case of transposing instruments reference is made to notated pitch.

bar(s)	part(s)	remarks
-	fl	on the first page of music RL demands <i>picc + 3 fl grande</i> , in the score, however, only three instruments are playing; the edition follows normal practice i.e. flute 3 alternating with piccolo (as in F)
6	-	<i>sejgt</i> ('heavy / viscious') is added by RL in large letters and red crayon, probably in connection with the 1937 premiere (not in F)
17	tr 3, tbn 1	<i>mf</i> added by LG (RL?) without cancelling the original <i>f</i>
20	ob 1-2, fg 1-2	LG has added <i>marc.</i> on note 1
21	cor 1-2	LG has added <i>marc.</i> on note 1 (not in cl 1-2)
41	tb	note 1: supplied by analogy with vcl og cb; in b. 40 RL has the tone B flat with slur, but the continuation in b. 41 (after page turn in A) is wanting; the same applies to E1
63	tr 3, tbn 3	LG has altered <i>f</i> to <i>mf</i>
68	-	<i>sejgt energisk</i> ('heavy energetic') is added by RL in large letters and red crayon, probably in connection with the 1937 premiere (not in F)
142	vl I vl II	note 1: superfluous ; before a ² suppressed note 2: superfluous ; before b ¹ suppressed
143	vl I	note 1: superfluous ; before e ² suppressed
144	vl I	note 3: superfluous ; before e ² suppressed

148	vl I	LG har tilføjet \llcorner i taktens begyndelse	148	vl I	LG has added \llcorner at the beginning of the bar
152	vcI	node 2: gentaget <i>p</i> udeladt	152	vcI	note 2: repeated <i>p</i> suppressed
158	fg 1	node 1: overflødig \ddagger for <i>h</i> udeladt	158	fg 1	note 1: superfluous \ddagger before <i>b</i> suppressed
164-181	cell/pno	opr. noteret for celeste, men RL har tilføjet <i>eller Klaver NB</i>	164-181	cell/pno	originally notated for celesta, but RL has added: <i>or pianoforte NB</i>
175	cell/pno	node 1: overflødig \ddagger for <i>d</i> ² udeladt	175	cell/pno	note 1: superfluous \ddagger before <i>d</i> ² suppressed
178	cell/pno	node 3: samklangen <i>cis</i> ² - <i>e</i> ² ændret til <i>cis</i> ³ - <i>e</i> ³ i analogi med t. 172 og 175	178	cell/pno	note 3: the harmony <i>c</i> ^{#2} - <i>e</i> ² emended to <i>c</i> ^{#3} - <i>e</i> ³ by analogy with bb. 172 and 175
181	str	"mep" (= <i>mp</i> ?) anført med rød farvestift overstrygerne af LG (RL?)	181	str	"mep" (= <i>mp</i> ?) written in red crayon above the strings by LG (RL?)
181-183	-	LG anfører "molto ritt." i t. 181 og "Tempo" i ved begyndelsen af t. 183	181-183	-	LG writes "molto ritt." [<i>sic</i>] in b. 181 and "Tempo" at beginning of b. 183
194	-	<i>meget roligt</i> er med stor skrift og rød farvestift tilføjet af RL, sandsynligvis i forbindelse med uropførelsen 1937 (findes ikke i F)	194	-	<i>meget roligt</i> ('very calm') is added by RL in large letters and red crayon, probably in connection with the 1937 premiere (not in F)
196-197	vl I, II	LG mellem de to systemer: "sempre <i>pp</i> "	196-197	vl I, II	LG writes between the two staves: "sempre <i>pp</i> "
204-205	-	LG anfører "molto tenuto - -" ved begyndelsen af t. 204 og "Tempo" ved begyndelsen af t. 205	204-205	-	LG writes "molto tenuto - -" at the beginning of b. 204 and "Tempo" at the beginning of b. 205
208	vl I, II, vla	<i>mf</i> rettet til <i>p</i> af LG	208	vl I, II, vla	<i>mf</i> altered to <i>p</i> by LG
210	-	LG anfører "(molto <u>tenuto</u> " ved begyndelsen af t. 210 og "il Tempo") ved begyndelsen af t. 211	210	-	LG writes "(molto <u>tenuto</u> " at the beginning of b. 210 and "il Tempo") at the beginning of b. 211
248	-	opr. angivet <i>Poco a poco stringendo</i> overstreget (findes ikke i F)	248	-	originally direction <i>Poco a poco stringendo</i> crossed out (not in F)
263	ob 2	node 3: overflødig \ddagger for <i>h</i> ¹ udeladt	263	ob 2	note 3: superfluous \ddagger before <i>b</i> ¹ suppressed
264	vl I, II, vla	node 1: RL har sat en parentes omkring node 1 og skrevet <i>NB. Str.</i> over takten; meningen må være, at node 1 i disse stemmer kan udelades ad lib. for at undgå det vanskelige spring fra det høje leje i t. 263 (parentesen findes ikke i F); udeladt i udgaven	264	vl I, II, vla	note 1: RL has written a parenthesis around note 1 and added <i>NB. Str.</i> above the bar; this must mean that note 1 in these parts can be omitted ad lib. to avoid the difficult downward leap from b. 263 (the parenthesis is not in F); suppressed in the edition
287	tr 3, tbn 3	<i>mf</i> tilføjet af LG (RL?) uden at det oprindelige <i>f</i> er annulleret	287	tr 3, tbn 3	<i>mf</i> added by LG (RL?) without cancelling the original <i>f</i>
327	str	<i>tydelige stemmer</i> er tilføjet af RL i manuskriptet med rød farvestift over vl I	327	str	<i>tydelige stemmer</i> ('all parts distinct') added by RL in the manuscript with red crayon above vl I
348-349	timp	de 2 takter var oprindeligt noteret meget svagt med blyant af RL; stemmeudskriveren (F) har været i tvivl om intentionen og kun noteret t. 348 og ladet t. 349 stå tom (to spørgsmålstegn over noderne i A skyldes antagelig kopisten); det er muligvis LG, der har tegnet noderne kraftigt op i A med blyant (orkesterstemmen i F er kompletteret med blyant)	348-349	timp	these two bars were originally notated very faintly in pencil by RL; the copyist who wrote the orchestral parts (F) was in doubt about what was intended and notated only b. 348, leaving b. 349 empty (two question marks above the notes in A are probably due to him); the notes have been vigorously touched up in pencil in A, possibly by LG; the timp part in F has been supplemented in pencil
356	-	♩ i metronomangivelsen rettet til ♩. uden typografiske markering	356	-	♩ in the metronome marking emended to ♩. without typographical identification
381	-	2 x 3 <i>Taktslag</i> udeladt	381	-	2 x 3 <i>Taktslag</i> ('2 x 3 beats') suppressed
385	vl II	LG har tilføjet marc. på node 1	385	vl II	LG has added marc. on note 1
385	-	2 <i>Taktslag</i> udeladt	385	-	2 <i>Taktslag</i> ('2 beats') suppressed
392	-	<i>più mosso</i> tilføjet med blyant, antagelig af RL (findes ikke i F)	392	-	<i>più mosso</i> added in pencil, presumably by RL (not in F)
395	vl I, II, vla	LG har tilføjet <i>p</i> og forkortet kilen, så den kun dækker t. 394	395	vl I, II, vla	LG has added <i>p</i> and shortened the hairpin so that it only covers b. 394
399	fg 1	node 3 er i orkesterstemmen (i F) forsynet med ? og streget over med blyant; status for denne ændring er tvivlsom	399	fg 1	note 3 has an added ? and is crossed out (with pencil) in the orchestral part (in F); the status of this correction is doubtful
401-407	fl	fl 2 ændret til fl 1 og fl 3 ændret til fl 2 (fl 3 spiller picc fra t. 407)	401-407	fl	fl 2 changed to fl 1 and fl 3 changed to fl 2 (fl 3 have to play picc from b. 407)
408-409	tb	noderne forsynet med marc. med blyant (LG)	408-409	tb	marc. added to all notes in pencil (LG)
428	-	LG anfører "string." (stringendo)	428	-	LG has written "string." (stringendo)

429, 430	timp	node 1: fejlagtig nodepunktering udeladt	429, 430	timp	note 1: erroneous dotting suppressed
448	-	LG anfører "stringendo molto"	448	-	LG has written "stringendo molto"
545	-	3 <i>Taktslag!</i> udeladt	545	-	3 <i>Taktslag!</i> ('3 beats!') suppressed
457	-	<i>Taktslag 2 x 3!</i> udeladt	457	-	<i>Taktslag 2 x 3!</i> ('2 x 3 beats!') suppressed
464	vl I, II	pause 1 + node 1-3: fejlagtigt trioltegn udeladt	464	vl I, II	rest 1 + notes 1-3: erroneous triplet sign suppressed
472, 473	vcl, cb	marc. på punkteret fjerdedel findes kun i disse to takter, ikke i de følgende gentagelser t. 474-475, 489-492, 510-513; udgiveren har undladt redaktionel komplettering i disse passager	472, 473	vcl, cb	marc. on dotted crotchet only in these two bars, not in the repetitions which follow at bb. 474-475, 489-492, 510-513; the editor has refrained from supplying dots in these three places
476	cel	ved celestens genindtræden er der ingen anmærkning om at stemmen i denne passage alternativt kan udføres på klaver (jfr. note til t. 164-181 ovf.)	476	cel	at the re-entry of the celesta there is no indication that the part can alternatively be played on the piano in this passage (cf. note to bb. 164-181 above)

Bendt Viinholt Nielsen, januar 2012

Bendt Viinholt Nielsen, January 2012